ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

jako součást MPP

Šikana je nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní vzdělávací a výchovné cíle školy.

JEDNÁ SE O ZÁMĚRNÉ, CÍLENÉ, DLOUHODOBĚ OPAKOVANÉ

a většinou **SKRYTÉ PROJEVY NEŽÁDOUCÍHO JEDNÁNÍ**

VEDENÉ VŮČI JEDINCI NEBO SKUPINĚ ŽÁKŮ!

Cílem programu je vytvoření bezpečného prostředí ve škole pro všechny – pro žáky i učitele. Program pomáhá vytvořit prostředí, ve kterém žáci dodržují pravidla stanovená školním řádem, navzájem se respektují a pomáhají si. Je zaměřen především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy, žákům i jejich zákonným zástupcům, kteří jsou povinni se s ním seznámit a dodržovat dané postupy.

Základní metodické pokyny:

- Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28, příloha č.6
- Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22294/2013-1
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT-21149/2016

CO JE A CO NENÍ ŠIKANA

ŠIKANA JE:

- jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašit žáka, případně skupinu žáků
- spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

- **Projevy:** fyzické útoky, vydírání, krádeže, poškozování a braní věcí, slovní nadávky, pomluvy, vyhrožování, vysmívání, ponižování, sexuální obtěžování

- **Důležité znaky šikanování:** záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoúčelnost agrese

ŠIKANA NENÍ:

škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování, TJ. opakování, záměrnost, nepoměr sil

Rozdíl mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)

Definice: **Škádlení** patří k rovnocenným, kamarádským nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený.	Definice: **Šikanování** patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí.
Záměr: Vzájemná legrace, radost a dobrá nálada.	Záměr: Ublížit, zranit a ponížit.
Motiv: Náklonnost, sblížení, seznamování, zájem o druhé. Rozpouštění napětí ve třídě a navozování uvolněné a pohodové atmosféry. Být odolnější, zmužnění.	Motiv: Základní tandem - moc a krutost. Další motivy překonávání samoty, zabíjení nudy, zvědavost a la Mengele, žárlivost, předcházení vlastnímu týrání, vykonání něčeho velkého…
Postoj: Respekt k druhému a sebeúcta.	Postoj: Devalvace, znevážení druhého
Citlivost: Vcítění se do druhých	Citlivost: Tvrdost a nelítostnost
Zranitelnost: Dítě není zvýšeně zranitelné a přecitlivělé.	Zranitelnost: Bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit.
Hranice: Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při divočejším škádlení žádný nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce.	Hranice: Prolamování hranic, „znásilňování“ druhého. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál. Někdy sadomasochistická interakce.
Právo a svoboda: Rovnoprávnost účastníků. Dítě se může bránit a škádlení opětovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho.	Právo a svoboda: Bezpráví. Pokud se dítě brání nebo dokonce „legraci“ oplatí je tvrdě ztrestáno!
Důstojnost: Zachování důstojnosti. Dítě nemá pocit ponížení. Necítí se trapně a uboze.	Důstojnost: Ponížení lidské důstojnosti. Dítě je zesměšňováno a ponižováno.
Emoční stav: Radost, vzrušení ze hry, lehké naštvání. I nepříjemné! Ale ne bezmoc.	Emoční stav: Bezmoc! Strach, stud, bolest. Nepříjemné a bolestivé prožívání útoku.
Dopad: Podpora sebehodnoty, pozitivní nálada.	Dopad: Pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese. Dítě má strach ze školy.

CO JE A CO NENÍ KYBERŠIKANA

KYBERŠIKANA JE:

- forma psychické šikany
- zneužití informačních a komunikačních technologií, zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu – sms, e-maily, nevhodné komentáře na sociálních sítích, vyvěšování urážlivých materiálů na internetu….

- **Typické rysy:**
  - časově neomezená – útočník může oběť obtěžovat 24hodin denně
  - publikum široké – kdokoliv o obsah se šíří velmi rychle – prostřednictvím informačních technologií
  - anonymita pachatelů – je zpravidla obtížné, pokud je pachatel zdatný v práci s PC, mobilem apod., vypátrat jeho identitu o změna pojetí osobnosti agresora x oběti – anonymita informačních technologií umožňuje útočit i zjevně fyzicky slabším jedincům na zdatné oběti
  - možná neúmyslnost – zveřejnění fotografií nemusí být vždy míněno jako útok na kohokoliv, nicméně může ve výsledku způsobit nepříjemnosti oběti

KYBERŠIKANA NENÍ:

- oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu, bez nadávek a ponižování
- rovněž takto neoznačujeme vzájemné internetové psychické násilí ani věcný konflikt mezi rovnocennými partnery

I když školní šikana ani kyberšikana

nejsou samy o sobě trestným činem,

její projevy mohou podstatu trestných činů naplňovat.

POSTUP ŘEŠENÍ PŘI PODEZŘENÍ NA ŠIKANU:

1/ Postup pedagogického pracovníka:

- informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetření, spolupracuje s metodikem prevence, případně výchovnými poradkyněmi a psycholožkou a bezodkladně informuje ředitelku školy
- má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetření, spolupracuje s metodikem prevence, případně výchovnými poradkyněmi a psycholožkou a bezodkladně informuje ředitelku školy
- v případě prokázaných projevů šikany, NEPRODLENĚ informuje ředitelku školy a spolupodílí se na vyšetřování podle pokynů ředitelky školy

2/ Postup ředitelky školy:

- ředitelka školy se zabývá každým podezřením na šikanování
- rozhodne, zda je škola schopna zvládnout šikanu vlastními silami nebo je potřebuje pomoci odborníků a zda je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR
- v případě prokázaných projevů šikany informuje pracovníky Školního poradenského pracoviště, se kterými se bude spolupodílet na řešení šikany
- ředitelka školy je zodpovědná za informování rodičů zákonných zástupců, kterých se daná situace týká
- dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, oznámí bezodkladně tuto skutečnost Policii ČR
- stejně tak v zájmu bezpečí a zdraví žáků oznámí tuto skutečnost Orgánu sociálně-právní ochrany dítěte
- v případě negativních dopadů šikanování na oběť nebo celou skupinu žáků, případně celého třídního kolektivu zajistí následnou péči psycholožky školy nebo další specializovaných pracovišť

3/ Postup rodičů při podezření na šikanu:

- rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele, případně pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází
- rodiče se mohou rovněž přímo obrátit na pracovníky Školního poradenského pracoviště nebo na ředitelku školy

POSTUP ŠETŘENÍ PODEZŘENÍ NEBO PROKÁZANÉ ŠIKANY

v počáteční fázi**:**

1. Odhad závažnosti - jakékoliv náznaky rizikového chování brát vážně
2. Vyslechnout informátora
3. Vyslechnout oběť
4. Vyslechnout svědky, kteří to viděli
5. Vyslechnout agresora (y)
6. Návrh opatření výchovnou komisí (metodik prevence, výchovná poradkyně, třídní učitel, ředitelka školy)
7. Oznámit rodičům oběti, agresorů – každého zvát zvlášť

CO NIKDY NEDĚLAT!!!!

1. Nerozebírat to před celou třídou
2. Nevyslýchat najednou oběť a agresory
3. Nebrat věc na lehkou váhu – oběť se bojí a bude lhát

JAK NAOPAK POSTUPOVAT!!!

1. Zvát každého účastníka zvlášť
2. V případě výpovědí agresorů se zaměřit na rozpory ve výpovědích.
3. Snažit se, aby ostatní nevěděli, že je někdo vyslýchán

POSTUP ŘEŠENÍ ŠIKANY S NEOBVYKLOU FORMOU,

tzn. výbuch skupinového násilí vůči oběti (třídního lynčování)**:**

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmováni pedagogů na poschodí a informování vedení školy
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
6. oznámení na Policii ČR,
   paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování + informace

rodičům

C. Vyšetřování
7. rozhovor s obětí a informátory
8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory

D. Náprava
11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

PREVENCE PROTI ŠIKANOVÁNÍ:

Organizace a řízení školy

Otázka prevence šikany a její minimalizace úzce souvisí s dobrou komunikací jednotlivých pracovníků školy. Organizace chodu školy musí umožňovat častou a pružnou komunikaci o problémových jevech; stejně tak informovat pedagogický sbor o postupech a výsledcích šetření.

Složení užší realizačního týmu

Třídní učitel, metodik prevence projevů rizikového chování, výchovné poradkyně, vedení školy, případně vychovatelka školní družiny

Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

Škola je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a s ním souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc. Proto by na prevenci šikany i při řešení jednotlivých případů měli spolupracovat všichni pedagogové podle předem stanovených postupů.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

a) Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství.

b) Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí.
c) Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů).

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadržování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

Prevence v rámci třídního kolektivu:

Třídní učitelé se zaměřují na činnosti rozvíjející pozitivní vztahy a provádějí zpětnou vazbu uplynulého období s rozborem.

Žáci by měli být především seznámeni s následujícími oblastmi a měly by u nich rozvíjeny tyto dovednosti:

- Co je a co není šikana.
- Co je a co není „bonzování".
- Jakým způsobem se zastat oběti.
- Jak vhodným způsobem vyhledat pomoc dospělého.

Prevence ve výuce:

Všichni učitelé vnímají důležitost vytváření bezpečného prostředí. Kromě práce ve svém předmětu se soustředí na rozvoj pozitivních vztahů. Umožňují rozvíjet spolupráci i zpětnou vazbu. Pracujeme s pravidly tříd a dynamikou třídního kolektivu.

Učitelé se snaží vyhnout technikám a metodám, které neúčelně vytvářejí či zvyšují napětí a následně vytvářejí potřebu uvolnit (vybít si) negativní energii na spolužákovi, např.:
• veřejné vyhlašování výsledků písemných prací
• srovnávání jednotlivých žáků a tříd
• ironizování, zesměšňování
• nenaplněné hrozby, častý křik
• vytváření stresového prostředí při učení

ŠIKANA – výklad a doporučení podle odborníka Jiřího Koláře

1. **Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:**

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.
- (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přizpůsobovací konflikty nejsou vzácností!)

2. **Přímé znaky šikanování mohou být např.:**

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.

- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresívní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Stádia šikanování

Motto: ***„Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.“***

> *„První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky". Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukánka. Třetí stadium už je klíčové. Vydělí se jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem."*
>
> *Michal Kolář*

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné" legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho,

že
chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra
Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šiřitelé „viru" začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejníže, tedy ti „slabí".

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy
Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem" přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana
Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy**.** Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování". Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře" a „otroky". Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Stadia šikanování podle Michala Koláře, 1990, 1996, 1997, 2000 aj.

Příklady šikanování

1. Případ: Zpověď oběti počátečního stadia šikanování (doslovný přepis)

- *nadávaj mi*
- *dělaj mi naschvály*
- *maj na mne poznámky když přijdu po nemoci*
- *rejpaj do mne*
- *když se učitel rozhoduje koho vyzkoušet tak mu poraděj mne*
- *když nejsem ve škole říkaj učitelům, co není pravda*
- *když něco provedou, snaží se to svalit na mne*
- *když se učitel zeptá jestli někdo má tahák, hned se všichni ozvou, že mám já*
- *vo hodině, když písemka, tak zničeho nic se ozve abych neopisoval*
- *všichni maj strašnou radost když dostanu špatnou známku*
- *když jsem služba, tak všichni udělaj ve třídě nepořádek*
- *nepouští mne mezi sebe když si povídají*
- *když si řeknu o sešit tak řeknou, že ho nemají dopsanej a pak ho pučej někomu jinýmu*
- *ve frontě na oběd mne předbíhají*
- *když je ve třídě smrad tak hned řeknou že jsem si prd*
- *povyšujou se nade mne*
- *Nic mi nepučej*
- *když něco udělám, hned to všem řeknou*
- *plivnou mi na židli a na všechny ostatní, abych si nemohl najít jinou*
- *na výtvarce si ode mne vezmou štětec a nic mi neřeknou a maj z toho strašnou srandu, když ho hledám*

- *když v matice někdo počítá na tabuli, tak mu raději a řeknou mu i výsledky. Ale mně ne. Když uš mi poraděj, tak špatně*
- *někdy mi tašku zamknou do skříně a říkaj že od ní nemaj klíč*
- *když se učitel zeptá kdo chybí tak místo mého jména řeknou nějakou nadávku*

2. Případ: „ Premiantka třídy" – za určitých okolností se může stát obětí šikany kterékoliv dítě.

Půvabná třináctiletá dívka, premiantka třídy závodně hrající tenis, se stala terčem kritiky a nemilosti skupiny spolužáků. Nedokázala se zapojit do společné zábavy, snad působila poněkud křečovitě a byla příliš orientována na výkon. To však neopravňovalo zdatného a oblíbeného chlapce, aby jí dlouhodobě fyzicky ubližoval. Jelikož ale ona byla zdatná a odvážná dívka, pokoušela se mu někdy postavit a vrátit mu způsobené příkoří, ovšem proti jeho brutalitě neměla šanci. Schytala od něj tvrdé rány a kopance. Nikdo se jí nezastal. Po takovém střetu často plakala. Rodiče a učitelé se nikdy o jejím trápení nedověděli. Obětí agresivity tohoto „gentlemana" se krátkodobě staly dvě další dívky s výborným prospěchem.

Po příchodu nového žáka, který byl jednoznačně nejsilnější a přitom povahově mírný a jemný, násilí zmíněného chlapce ustalo.

Je zajímavé, že dívka, která se mi s tímto příběhem svěřila, si po delší době téměř na nic nevzpomněla. Její bolestivé vzpomínky byly vytěsněny mimo vědomou oblast.

Kolář M. (2005) - Bolest šikanování, Praha, Portál, 2005

ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA UČITELE, jak jí předcházet a jak jí řešit:

- ✓ Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků nesmí být považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.

- ✓ Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.

- ✓ Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

- ✓ Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele:

- ✓ Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstávat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Škola podporuje své pedagogy, zajistí jejich bezpečí a řeší vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
- ✓ Je zapotřebí zajistit bezpečí pro ohroženého pedagoga - pokud není toto zajištěno školou, pedagog odejde ze třídy, přivolá si pomoc a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
- ✓ Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkosti, zvýšená citlivost, nechuť k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
- ✓ Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě.
- ✓ V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.